

Provisieverbod

Op 1 januari 2013 treedt het provisieverbod in werking. Het provisieverbod beoogt de sturingsmogelijkheden die aanbieders via geldstromen hebben, weg te nemen. Hierdoor komt de adviseur / bemiddelaar nog meer naast de consument te staan. Daarnaast draagt het provisieverbod bij aan een zuiver marktmodel waarbij de consument netto financiële producten verkrijgt en los van het product betaalt voor advies en bemiddeling.

De AFM is van mening dat de invoering van het provisieverbod dient te worden aangegrepen om de bestaande bedrijfsmodellen in de sector te heroverwegen. Zo verwacht de AFM van serviceorganisaties dat ze kritisch kijken naar de diensten die zij verrichten, wat de toegevoegde waarde van deze diensten is en voor wiens rekening de kosten van deze dienstverlening moeten komen. Bij deze analyse dienen de doelstellingen van het provisieverbod de boventoon te voeren. Een mogelijke uitkomst hiervan is dat een serviceorganisatie haar werkzaamheden volledig gaat richten op de ondersteuning van het intermediair en de kosten voor haar dienstverlening bij het intermediair in rekening brengt. Op deze betaalstromen is het provisieverbod niet van toepassing.

Wanneer een serviceorganisatie na een kritische analyse van haar bedrijfsmodel besluit om werkzaamheden in opdracht van aanbieders te verrichten, kan onder strikte voorwaarden een ontheffing voor het provisieverbod worden verkregen. Verderop in dit memo is nadere informatie over deze ontheffingsmogelijkheid en bijbehorende ontheffingsvoorwaarden opgenomen.

Serviceorganisaties

De AFM is van mening dat serviceorganisaties in essentie een toegevoegde waarde in de financiële markt hebben. De belangrijkste toegevoegde waarde ziet de AFM in de mogelijkheid om efficiency en kostenvoordeel in de keten te genereren. Dit neemt uiteraard niet weg dat de AFM bij het beoordelen van een ontheffingsverzoek het gegeven wettelijk kader volgt in haar afweging, beoordeling en aanpak.

De AFM onderscheidt serviceorganisaties in twee categorieën, namelijk servicers en serviceproviders. Het onderscheid tussen deze categorieën blijkt uit de plek in de keten waar ze actief zijn. Servicers staan in principe buiten de keten en worden ingehuurd door de aanbieder. Zij verrichten normaliter aanbiederactiviteiten die zijn uitbesteed en deze activiteiten vallen onder de definitie bemiddelen. Gezien het type werkzaamheden welke servicers verrichten, komen deze partijen in beginsel in aanmerking voor een ontheffing. Serviceproviders hebben een plek midden in de keten tussen aanbieders en het intermediair. Daarmee verrichten serviceproviders werkzaamheden voor zowel de aanbieder als het intermediair. In het licht van het provisieverbod en de ontheffingsmogelijkheid is het onderscheid tussen deze categorieën van belang.

Wettelijke voorwaarden voor ontheffing

Met de inwerkingtreding van het provisieverbod op 1 januari 2013 heeft de AFM de mogelijkheid om onder voorwaarden een ontheffing te verlenen van het provisieverbod. Om in aanmerking te komen voor een ontheffing dient aan twee wettelijke ontheffingsvoorwaarden te worden voldaan¹:

1. de aanvrager van de ontheffing dient aan te tonen dat redelijkerwijs niet kan worden voldaan aan het provisieverbod, en
2. dat de doeleinden die het provisieverbod beoogt te bereiken, anderszins worden bereikt.

Generieke voorwaarden ontheffing

De AFM heeft nagedacht over de wijze waarop zij de twee wettelijke ontheffingsvoorwaarden zal uitleggen. Het resultaat is een aantal generieke voorwaarden die de AFM in ieder geval zal hanteren bij het beoordelen van een ontheffingsaanvraag. In de ontheffingsaanvraag moet de aanvrager van de ontheffing allereerst motiveren waarom hij redelijkerwijs niet kan voldoen aan het provisieverbod.

Voor wat betreft de tweede ontheffingsvoorwaarde, heeft de AFM de generieke voorwaarden opgedeeld naar drie categorieën, namelijk 'Bedrijfsvoering en werkzaamheden', 'Organisatie en governance' en 'Afspraken met aanbieders'. Daarnaast zullen op individuele basis aanvullende voorwaarden worden gesteld om er voor te zorgen dat de individuele onderneming (aanvrager van de ontheffing) waarborgt dat de doeleinden die het provisieverbod beoogt, op andere wijze worden bereikt.

Bedrijfsvoering en werkzaamheden

Om in aanmerking te komen voor een ontheffing dienen de werkzaamheden zich als uitbestede aanbiederactiviteiten te kwalificeren. Deze activiteiten zijn te definiëren als bemiddelen (conform de wettelijke definitie), daarom is een ontheffing überhaupt nodig. Met andere woorden, het gaat om deeltaken die serviceorganisaties overnemen van aanbieders die geen effect hebben op de inhoud van advies aan de klant. Serviceorganisaties kunnen daarom **geen** ontheffing verkrijgen voor werkzaamheden die in een van deze drie categorieën vallen:

1. Werkzaamheden waar een consument het intermediair, direct of indirect, voor betaalt en logischerwijs van mag verwachten dat deze door het intermediair worden uitgevoerd².
2. Werkzaamheden die kunnen worden aangemerkt als dienstverlening voor het intermediair³.
3. Werkzaamheden die een serviceprovider dient uit te voeren om de eigen beheerste en integere bedrijfsvoering te waarborgen⁴.

---

¹ De grondslag van het provisieverbod en de mogelijkheid tot ontheffing vindt u in het nieuwe artikel 4:25aWft.

² Alle werkzaamheden ten aanzien van advies en bemiddeling, zoals het verstrekken van productinformatie en het compleet aanleveren van het dossier.

³ Hier valt een breed palet aan diensten onder, zoals compliance ondersteuning, IT platformen, etc.

⁴ Bijvoorbeeld het nakomen van de ketenverantwoordelijkheid, door het controleren van benodigde vergunningen en diploma's.

Organisatie en governance

Om sturing via groepsverbanden tegen te gaan en een zuiver marktmodel te waarborgen, worden onder meer de volgende generieke voorwaarden gehanteerd:

1. De werkzaamheden die worden verricht voor aanbieders vinden plaats in een aparte juridische entiteit, los van de activiteiten die worden verricht voor intermediairs. Deze entiteit beschikt over een vergunning.
2. De serviceorganisatie neemt zelf adequate maatregelen op in haar AO/IC om sturing, zowel binnen de eigen organisatie als de groep waartoe zij behoort, tegen te gaan.
3. De serviceorganisatie is in staat om zelfstandig te functioneren, zowel operationeel als financieel. Er vindt dan ook geen kruissubsidiëring plaats in de groep waartoe zij behoort en de organisatie kan haar eigen beslissingen nemen.

Afspraken met aanbieders

Het provisieverbod heeft onder andere tot doel om de sturing van aanbieders via geldstromen weg te nemen. Om te zorgen dat na het verstrekken van de ontheffing de doeleinden van het provisieverbod worden gerealiseerd, worden voorwaarden gesteld aan de afspraken met de aanbieder. Hierbij kan tenminste worden gedacht aan:

1. De serviceorganisatie hanteert een verrichtingentarief en hanteert voor dezelfde werkzaamheden dezelfde prijs voor alle aanbieders. Deze prijs staat in verhouding tot de werkzaamheden die worden verricht.
2. De serviceorganisatie gaat geen productieverplichtingen aan als hierdoor op enige wijze sturing kan ontstaan bij de individuele adviseur (via de intermediaire werkzaamheden van een andere serviceorganisatie in de groep).

Aanvullende voorwaarden en individuele beoordeling ontheffing

Elke financiële onderneming vertoont unieke en specifieke kenmerken, op het gebied van de organisatiestructuur en de werkzaamheden die worden uitgevoerd. Hierdoor is het niet mogelijk, dan wel wenselijk, om voor alle sturingsmogelijkheden generieke mitigerende voorwaarden op te stellen. Daarom zal op basis van individuele casussen worden beoordeeld of aanvullende ontheffingsvoorwaarden nodig zijn. Met bovenstaande generieke ontheffingsvoorwaarden probeert de AFM tegemoet te komen aan een behoefte in de sector aan meer helderheid over het proces rondom ontheffingsaanvragen.

Het voldoen aan de generieke ontheffingsvoorwaarden betekent niet bij voorbaat dat de gevraagde ontheffing wordt verkregen.

Coulanceperiode

Het provisieverbod treedt inwerking op 1 januari 2013. De behandeltermijn van eventuele ontheffingsaanvragen gaat dan ook vanaf dat moment lopen. Gedurende de afhandeling van een ontheffingsaanvraag mag de aanvragende serviceorganisatie dan ook geen vergoeding ontvangen voor de werkzaamheden die ze voor en in naam van de aanbieder verricht. Gelet op het belang van de continuïteit van serviceorganisaties (in de hoedanigheid als 'servicer') en aanbieders heeft de AFM

besloten om onder strikte voorwaarden een coulanceperiode te hanteren. Deze coulanceperiode geldt gedurende de behandeling van het ontheffingsverzoek en uiterlijk tot 15 april 2013.

De voorwaarden waaraan een onderneming dient te voldoen om gebruik te mogen maken van de coulanceperiode zijn als volgt:

1. De onderneming kwalificeert als serviceorganisatie.
2. De onderneming vraagt vóór 15 januari 2013 een ontheffing aan middels een ontheffingsverzoek dat is voorzien van alle benodigde stukken/informatie.
3. De coulanceperiode geldt alleen voor werkzaamheden die in aanmerking kunnen komen voor een ontheffing. Zie hiervoor de generieke voorwaarden onder het kopje Bedrijfsvoering en werkzaamheden eerder in dit memo.

Serviceorganisaties die tijdig (en wanneer is voldaan aan het bepaalde in dit memo) een ontheffing hebben aangevraagd kunnen gedurende de coulanceperiode hun samenwerking met aanbieders voortzetten.

Amsterdam, november 2012